

Nr 58.

Ankom till riksdagens kansli den 4 april 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående skyldighet för försäljare av hästskulptur att tillhandahålla intyg om deras ålder.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 321, av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående möjligheten att åstadkomma en lagstiftning avseende skyldighet för försäljare av hästskulptur att tillhandahålla intyg om deras ålder samt att för riksdagen skyndsammast framlägga förslag härom.

Beträffande de till stöd för denna framställning anförda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttranden från medicinalstyrelsen och svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund.

Medicinalstyrelsen har — med instämmande uti vad som anförts i ett från veterinärhögskolans lärarekollegium infordrat utlåtande jämte därvid fogad promemoria av professorn vid högskolan Gerh. Forssell — förklarat sig icke ha något att tillägga utöver vad utlåtandet och promemorian innehålla.

Veterinärhögskolans lärarekollegium har i berörda utlåtande anført följande.

»De av motionärerna påtalade förhållandena vid och efter försäljning av hästar utan angivande av djurens verkliga ålder, finner Kollegiet i hög grad beaktansvärda. Otivelaktigt vore ett ingripande genom lagstiftning till effektivt motverkande av och skydd mot oegentligheter av berörd art synnerligen önskvärt.

Huruvida föreslagna föreskrifter om födelsebevis kunna anses till sin effektivitet fullt tillfredsställande, anser däremot kollegiet diskutabelt. Dyliga bevis kunna givetvis förkomma på olika sätt och därigenom (t. ex. så att »förkommet» bevis användes för annan liknande häst) måste vissa möjligheter till oegentligheter trots lagens föreskrifter fortfarande anses bestå — ett förhållande som icke endast är beklagligt i sak, utan även torde vara mindre lämpligt för lagens prestige.

Enligt Kollegiets bestämda mening är den av professor G. Forssell i vidlagd P. M. förordade brännmärkningen på huden den genom sin tillförlitlighet och lämplighet bästa metod, som i dylikt fall torde kunna komma ifråga, och Kollegiet vill därför livligt tillstyrka införande av legala föreskrifter om dylik åldersmärkning.

Skulle emellertid detta förslag icke kunna bifallas, anser sig Kollegiet dock kunna förorda införande av bestämmelser om födelsebevis jämte straffbestämmelser, av vilka man kan vänta sig viss förbättring i nuvarande förhållanden. Skulle dylikt bevis förkomma, bör det enligt Kollegiets mening omedelbart ersättas med ett av veterinär utfärdat åldersbevis. Såsom ytterligare säkerhetsåtgärd önskar Kollegiet föreslå utfärdande av föreskrifter om ägares skyldighet att, senast då häst övergår i annans ägo, anteckna sitt namn å hästens födelse- resp. åldersbevis.

En kombination av bestämmelser om föreslagna åldersmärkning och ovan nämnda föreskrifter om åldersbevis torde i övrigt utgöra de mest betryggande åtgärder, som kunna vidtagas.»

Professorn *Gerh. Forssells* promemoria rörande åldersmärkning av hästar är av följande lydelse:

»Det är ett faktum, att en massa hästar utsätts för överansträngning genom för hårt arbete och därav följande skador på grund av att de äro överåriga. Ofta gå dessa gamla hästar i handeln med en uppgiven ålder, mycket lägre än deras verkliga. De säljas då för pris, som långt överstiger deras verkliga värde, och köparna utnyttja hästarna i den tron, att de hava att göra med en fullt arbetsför häst. Kanske får en sådan häst i flera år framsläpa sin tillvaro under ett alltför ansträngande arbete, kanske med en hälta, och vederbörande köpare gör en stor förlust. Dessa förhållanden hava länge varit uppmärksammade såväl i lantmannakretsar som av djurskyddsföreningarna. Veterinärerna hava i sin praktiska verksamhet, särskilt på sådana håll där hästhandeln är livlig, en daglig erfarenhet rörande nämnda förhållanden, och många gånger kallas de till en häst, som enligt ägarens tro skall vara 14—15 år men som faktiskt långt överskridit de 20.

Då nu den stora lantmannasammanslutningen Riksförbundet Landsbygdens Folk tagit upp i sitt program åtgärder till förebyggande av bedräglig hästhandel genom felaktiga åldersuppgifter, så synes mig deras strävan böra på allt sätt stödjas av alla, vilka från olika synpunkter kunna vara i saken intresserade.

Det måste fastslås som ett faktum, att det många gånger icke är möjligt att, då en häst överskridit en viss ålder, 12—14 år, med säkerhet genom den vanliga tandundersökningen avgöra hästens verkliga ålder. På vissa häst-raser, t. ex. nordsvenska, äro svårigheterna utomordentligt stora. En häst, som är 20 år, kan enligt de vanliga reglerna för åldersbedömning visa en ålder understigande 10 år. Det enda sättet, varigenom man skall kunna förebygga, att en hästs ålder blir oriktigt uppgiven eller oriktigt bedömd, är, att hästen på något sätt märkes. De olika märkningsätten äro följande:

- 1) brännmärkning av hovarna;
- 2) klippning och märkning av öronen och
- 3) brännmärkning på huden.

Märkning av hovarna har i detta sammanhang intet intresse, då sådana märken icke äro avläsbara mer än högst 8 mån. och sedan måste förnyas.

Klippning av öronen kan icke förekomma på häst som praktisk metod, all den stund sådan märkning är så pass plågsam, att den lätt kan medföra, att hästarna bliva rädda om huvudena. Dessutom fördraga hästar sällan, att man tager i öronen och drager ned huvudet för en undersökning.

Däremot är den tredje metoden, nämligen bränning på huden, en fullgod märkningsmetod, om den utföres på rätta sättet. Brännmärkning innebär icke på något sätt ett djurplågeri. Smärtan vid bränningen är, då brännjärnet har rätt temperatur, så ringgradig, att många hästar, fast de stå fria

och ingen tvångsmetod, såsom brems, användes vid märkningen, icke ens vika undan för brännjärnet. Det uppstår heller icke något obehag för hästen efter bränningen. Undertecknad har under en mer än 30-årig veterinärverksamhet kunnat följa tusentals fall utav bränningar och har särskilt varit inställd på att uppmärksamma, om hästarna på något sätt skulle reagera med smärtsymtom under läkningen efter bränning, men aldrig kunnat observera några sådana. Många djurskyddsvänner tro, att bränning är en grym märkningsmetod, men så är i själva verket icke förhållandet. Det bör alltså ur ren djurskyddssynpunkt icke finnas någonting att anföra mot själva brännmärkandet. Det bör i detta samband betänkas, att även om en häst vid en märkning med brännjärn skulle känna en liten kort stunds smärta, så väger den fjäderlätt mot det faktum, att ett inbränt årtal, som anger hästens verkliga ålder, kan bespara dem från att få släpa fram sina sista levnedsår under överansträngning och plågor, ett öde som kanske annars säkert hade mött dem, då ev. köpare varit felaktigt underrättad rörande hästens verkliga ålder.

Bränningen som märkningsmetod är använd överallt i världen, och det har visat sig, att man kan åstadkomma väl bestående och lätt avläsbara sådana märken. Man bränner hästar på olika ställen. De vanligaste äro å halsen, på lårets utsida samt i sadelstaden. Det är tydligt, att skall en brännmärkning ske för angivande av hästens ålder, så bör detta märke sättas på ett ställe, där det är lätt avläsbart och samtidigt i viss mån diskret placerat.

Bränning på lårets utsida är, då det gäller mindre märken, icke lämplig, därför att de långa vinterhåren kunna dölja märket och göra det svårt att avläsa detsamma. Bränning uti sadelstaden är ju från praktisk synpunkt icke heller lämplig. Däremot måste bränning på halsen anses vara synnerligen ändamålsenlig. Märket bör placeras under manen och blir då icke synligt annat än då manen lyftes. Hos hästar med stångman kan det ju icke hjälpas, att märket städse kan iakttagas.

Märkning av hästar bör lagstadgas, och det torde då böra bestämmas, att den som säljer av honom uppfödd häst, skall innan försäljningen ombestyras, att hästen märkes. Märkningen bör utföras av veterinär. Den bör kunna utföras i samband med premieringarna, vid kastrationsmöten, eller då veterinär av annan anledning besöker gården. På grund härav kan icke märkningen komma att ådraga uppfödarna någon väsentlig kostnad. Märkningen bör lämpligen bestå i inbränning av fölets båda sista årtalssiffror. Det vore synnerligen önskvärt att, såsom ofta föreslagits, varje häst åtföljdes vid försäljning av språngsedeln. På språngsedeln, som bör tryckas på bättre papper än som nu är förhållandet, bör veterinär anteckna, vilken dag brännmärkning skett. Om så på språngsedeln baksida finnes plats rörande försäljningar av hästen, skulle härigenom risken för bedrägligt förfarande vid köp ytterligare minskas.

Av vad ovan sagts framgår att det är synnerligen önskvärt, att det snarast möjligt kommer till stånd en lagstiftning rörande brännmärkning av alla hästar, födda efter ett visst år, så att genom märket hästens ålder lätt kan fastställas. En sådan märkning kan på intet sätt innebära något djurplågeri. Varje häst bör vid försäljning åtföljas av ett certifikat (språngsedel) och å detta antecknas, vilka som varit ägare av hästen.»

Svenska djurskyddsföreningarnas centralförbund har i ärendet avgivit följande yttrande.

»Behovet att kontrollera hästhandeln, och därvid bl. a. lämnade åldersuppgifter, har länge för djurskyddsföreningarna varit uppenbart.

Ur djurskyddssynpunkt är det synnerligen angeläget, att det vid försäljning av hästar ej åsättes dessa en lägre ålder än den verkliga. Det torde vara allmänt bekant, att försäljare av hästar för att kunna ernå ett högt pris ofta uppgiva en för låg ålder. Till följd härav bliva de gamla hästarna ofta överansträngda, då man av dem kräver arbetsprestationer, som kanske kunna fordras av en yngre häst, men som överstiga de äldres krafter. Detta måste anses för djurplågeri. I norska djurskyddslagen av den 7 juni 1935 är det med all rätt förbjudet att annat än till slakt sälja eller köpa häst, som är över 20 år gammal, om ej djurskyddsnämnden därtill lämnar tillstånd eller hästen blir såld tillsammans med gården.

Frågan om hästhandels ordnande med större hänsyn till djuren har länge varit föremål för överläggningar inom djurskyddsorganisationerna. Även ur andra synpunkter är det av största vikt, att hästhandeln kontrolleras, så att bedrägerier av olika slag omöjliggöras. Denna viktiga fråga bör upptagas till lösning på en gång i hela sitt sammanhang.

Vid 1930 års djurskyddskonferens i Stockholm höll länsveterinären O. Carlens ett föredrag om hästhandels ordnande för undvikande av djurplågeri. Såsom lämpliga åtgärder föreslog han hästhandels begränsning vid marknader till viss tid på dagen och viss plats, inregistrering av hästhandelsaffärer med kontroll däröver, att endast lämpliga personer driva handel med hästar och att endast friska hästar togföras, förbud för försäljning av hästar över 20 år annat än till slakt samt för användande av konstlade medel för livande av hästarna vid försäljning. Herr Carlens' föredrag finnes tryckt i konferensens förhandlingar.

De svenska djurskyddsföreningarna ha utgivit »Legitimationsbok» för hästar och formulär till kontrakt för hästhandel. Tyvärr ha dessa ej fått så vidsträckt användning, som man hoppats.

Djurskyddsföreningarna landet runt ha i någon mån sökt att genom ordnande av inspektion och samarbete med polisen råda bot på de svåraste missförhållandena vid hästmarknaderna, men då föreningarnas verksamhet ej kan nå alla platser och då de aldrig kunna helt avskaffa djurplågeriet vid hästhandeln, så synes det nödvändigt att statliga åtgärder för ändamålet vidtagas. Det synes också vara felaktigt att helt till det enskilda initiativet överlämna en så viktig fråga som denna. Den måste i allas intresse ordnas genom statens försorg.

Statens åtgärder torde böra bestå i ett lagligt reglerande i djurskyddsvänlig riktning av hästhandeln (liksom även av kreaturshandeln i allmänhet) och i samband därmed av åldersmärkning av hästar.

De lagliga bestämmelserna för hästhandeln synas böra tillgodose de av länsveterinär Carlens framförda synpunkterna. Därjämte borde även den gamla frågan angående förbud mot export av överåriga hästar och slakthästar återupptagas till behandling. I England har denna fråga nu bragts till en lycklig lösning, i det genom en ny lag det blivit förbjudet att till främmande länder utföra gamla hästar.

Vad angår den i ovan berörda motion påyrkade skyldigheten för försäljare av hästar att tillhandahålla intyg om hästarnas ålder, så torde tillförlitliga åldersintyg endast kunna åstadkommas med tillhjälp av åldersmärkning av fölen (resp. unghästarna), och den enda kända säkra åldersmärkningen torde vara brännmärkning på huden. Det har visserligen, även från veterinärt håll, påpekats, att dylik ej kan ske utan plåga för djuret. Men som effektiv märkning ej torde kunna ske på annat sätt, så anser sig Centralförbundet icke böra motsätta sig brännmärkningen. Smärtan av en dylik är dock så ögonblicklig och åstadkommer i regel en så obetydlig reaktion, att den har en ytterst ringa betydelse i jämförelse med de fördelar,

som därmed ernås även ur djurskyddssynpunkt. De bedrägerier, som vid försäljning av hästar allt för ofta äga rum just med åldersuppgifterna, skulle därigenom till stor del kunna förebyggas, och detta skulle för hästarna utan tvivel medföra en så stor nytta, att den mer än väl uppväger obehaget av brännmärkningen. Sådan har också förordats av rektorn för Veterinärhögskolan professorn i kirurgi Gerh. Forssell. Inbränningen bör emellertid under alla förhållanden till förekommande av djurplågeri utföras av veterinär. Önskligt är också, att det så ordnas, att kostnaderna ej bli allt för betungande för den enskilde hästägaren.

Centralförbundet håller dock före, att det vore önskligt, om även legitimationsböcker och kontrakt av ungefär den typ, som förbundet föreslagit, komme till användning i kombination med brännmärkningen. Det vore utan tvivel fördelaktigt, om varje uppgörelse om försäljning av hästar (och andra husdjur) bekräftades skriftligen med angivande av de sålda djurens ålder och kännetecken m. m.

Frågan om häst- (och husdjurs-) handelns ordnande bör med det snaraste upptagas och utredas i ett sammanhang. Detta bör dock ej hindra, att obligatorisk åldersmärkning av hästar redan nu införes.

Vi tillåta oss emellertid härmed vördsamt hemställa, att Jordbruksutskottet ville hos riksdagen hemställa om framställning hos Kungl. Maj:t, att utredning om kreaturshandeln i dess helhet ur djurskyddsvänliga synpunkter måtte igångsättas och att av utredningen betingade förslag måtte med det snaraste föreläggas riksdagen. Svenska Veterinär läkareföreningen har redan år 1936 ur andra synpunkter anhållit om en omarbetning av lagen om köp och byte av löseegendom, i vad rör handeln med levande kreatur.»

I de till utskottet avgivna yttrandena ha åtgärder tillstyrkts i föreliggande motions syfte att med avseende på handel med hästar skapa större säkerhet rörande djurens ålder. Jämväl utskottet finner detta önskvärt såväl till skydd mot därvid förekommande oegentligheter på grund av vilseledande åldersuppgifter som ur djurskyddssynpunkt. Utan föregående utredning i saken kan emellertid utskottet icke närmare uttala sig om de åtgärder, som lämpligen kunna vidtagas härutinnan. Utskottet vill emellertid tillstyrka, att utredning verkställas om det lämpligaste sättet för ålderns fastställande vid hästhandel, att tjäna till allmänhetens ledning, ävensom angående den lagstiftning, som må erfordras för att undanröja ifrågakvarande missförhållanden.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen II: 321 må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida och i vad mån åtgärder kunna vara påkallade för att vid handel med hästar vinna större säkerhet om djurens ålder.

Stockholm den 1 april 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.